

ולהתבטל מן העיון והלימוד, ומדברים שהם ישובו של עולם.
ועכ"פ הרי זה מושב לצים ובטלנים. אלא שבשמחת התן וכלה
וכדומה, פשוט וברור להתיר.

מה

איסור השתחוויה משום דרך עבודה-זרה (בשעת לימוד קרטה)

הנני לאשר קבלת מכתבך-שאלתך מיום י"ח בתמוז דנא, ולהשיבך
בקצרה מאפס הפנאי:

ש א ל ה:

הצטרפתי ללמוד קרטה (ק' ור' קמוצות, ט' סגולה). ואחד ממנהגי
תורה יפאנית זאת, הוא להשתחוות לפני השיעור ולאחריו, שתי
השתחויות:

(א) התלמידים והמדריך מפנים פניהם לכיוון אחד ומשתחוים.
(ב) המדריך מפנה פניו לתלמידים ומשתחוים זה כלפי זה. לשאלתי
הסביר לי המדריך שכך המנהג ביפאן, ודבר זה הוא במקום
לחיצת-יד ואמירת שלום, וזו משמעות השתחוויה שניה, ואילו
השתחוויה ראשונה שכולם משתחוים לכיוון אחד, היא הבעת
הערכה למורה הראשי. השאלה מתיחסת להשתחוויה הראשונה כיון
שנראה שכולם משתחוים למשהו-מישהו שאינו נמצא בחדר. האם
אין בזה משום חשש עבודה-זרה.

ת ש ו ב ה:

יש ספק גדול שכל הטכסים שבאו אלינו מהמזרח הרחוק המלווים
למדיטציה ולקרטה, הם שרידי פולחן של ע"ז. ולכן, ההשתחוויה

מסוג א' שתיארת יש לי בה ספק גדול שמא יש בה משום עבודה-זרה.

ומה שציינת מהאנציקלופדי' התלמודית "המשתחוה לע"ז ולא קיבלה עליו לאלוה לאו כלום הוא", זו אינה אלא בדיעבד, ועיקר פירוש הדברים כפי שנאמרו בש"ס הוא שלא ידע מתחלה שהיא ע"ז שאם נניח שידע למה השתחוה לה כלל, ואם נאמר שהיה אנוס, הלא בע"ז יהרג ואל יעבור, אלא עיקר הפירוש שם הוא שלא ידע כלל שהיא ע"ז, וכבר אסרו חכמים אפילו פוער עצמו לפעור ומתכוין לבזותה וכן זורק אבן למרקוליס, והדברים ארוכים. אלא שמסופק אני בקשר לשאלתך כיון שהשתחויה היא למשהו סמוי שאינו נמצא בפני המשתחוה, ואם אנו מניחים שהכונה היא לאיזו שהיא ע"ז, שהקדמונים כיוונו אליה, מה לנו ולכונותיו של המדריך, הרי המשתחוה כאן אינו רואה כלום ואינו מתכוין לשום ע"ז. ולכן, אם היתה זו השתחויה רגילה ופשוטה שהיא כעין קידה, הייתי טורח לחפש לך דרך היתר.

אבל כתבת בשאלתך שכורעים בכפיפות ברכים והראש מגיע עד הרצפה וזה דבר שאסור מחמת עצמו אף אם אין כאן ע"ז כלל, כדברי הרמב"ם בהלכות ע"ז (פרק ו' הלכות ו' ז' ח') וזו לשונו: אבן משכית האמורה בתורה אע"פ שהוא משתחוה עליה לשם לוקה שנאמר ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה מפני שהיה דרך עובדי כוכבים להניח אבן לפני השתחות עליה. לפיכך אין עושין כן לה' ואינו לוקה עד שיפשוט ידיו ורגליו על האבן ונמצא כולו מוטל עליה שזו היא השתחויה האמורה בתורה: במה דברים אמורים בשאר (מקומות) אבל במקדש מותר להשתחות על האבנים שנאמר בארצכם, בארצכם אי אתם משתחווים על האבנים אבל אתם משתחווים על האבנים המפוצלות במקדש. ומפני זה נהגו כל ישראל להציע מחצלאות בבתי כנסיות הרצופות באבנים או מיני קש ותבן ולהבדיל בין פניהם ובין

האבנים. ואם לא מצא דבר מבדיל בינו ובין האבן הולך למקום אחר ומשתחוה או שוחה על צדו ומטה כדי שלא ידביק פניו באבן:

כל המשתחוה לה' על האבנים המפוצלות בלא פישוט ידיים ורגלים אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות.

יוצא ברור להלכה, שהשתחויה אפילו לשם שמים בפישוט ידיים ורגלים כלומר שכל הגוף מושכב על הרצפה אסורה וחייב מלקות ככל איסורי תורה, ובהשתחויה בלא פישוט ידיים ורגלים (כזו שתיארת במכתבך) וראשו נוגע ברצפה, הוא אסור מדרבנן, ומכין אותו מכת מרדות ככל איסורי חכמים.

אמנם, היה אפשר שתביא אתך מחצלת או חתיכת בד לשטוח במקום ההשתחויה והיית ניצול מאיסור "אבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה", אלא שנשאר לנו הספק הגדול שמא כל ההשתחויה מכוונת לאיזו שהיא ע"ז, ואין זו אלא שריד פולחן של עובדי אלילים, ולכן ראוי בהחלט להמנע מהשתחויה זאת.